

Nr 104.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1942 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210) jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 130 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 27 februari 1942, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Härigenom förordnas, *dels* att 8 § 3 mom. allmänna resereglementet den 27 juni 1929 skall upphöra att gälla, *dels ock* att 2, 4 och 5 §§, 8 § 1 och 2 mom. samt 10, 15 och 17—19 §§ samma reglemente skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges¹.

2 §.

1 mom. Resekostnadsersättning jämlikt detta reglemente utgår i enlighet med vad för nedannämnda färdssätt och reseklasser finnes angivet.

Färdssätt	Klass I	Klass II	Klass III
Järnväg	Avgift för 1 plats i I klass	Avgift för 1 plats i II klass	Avgift för 1 plats i III klass
Fartyg	Avgift för enskild hytt med högst 2 liggplatser	Avgift för hyttplats	Avgift för salongsplats
Luftfartyg, spårväg och omnibus	Avgift för 1 plats	Avgift för 1 plats	Avgift för 1 plats
Taxeautomobil	Avgift för 1 person samt 5 öre per km	Avgift för 1 person samt 5 öre per km	Avgift för 1 person samt 5 öre per km
Annan automobil	40 öre per km	40 öre per km	40 öre per km
Hästskjuts	30 öre per km	30 öre per km	30 öre per km
Annat färdssätt än ovan nämnts	20 öre per km	20 öre per km	20 öre per km

¹ Senaste lydelse av 2 § 1 mom. och 8 § 1 mom. se 1933: 376 samt av 8 § 2 och 3 mom. och 17 § 2 mom. se 1931: 241.

Vid resa — — — i sovvagn.

Med fartyg — — — verkligen använts.

Till omnibus — — — persontrafik (s. k. linjetrafik).

Med taxeaomobil — — — kunnat ifrågakomma.

Har förrättningsman — — — hava utgivit.

2 mom. Traktamentsersättning jämlikt detta reglemente utgår i enlighet med någon av nedannämnda traktamentsklasser.

	T r a k t a m e n t s k l a s s e r					
	A	B	C	D	E	F
För dag	17 kronor	15 kronor	13 kronor	12 kronor	10 kronor	8 kronor
För natt....	9 „	9 „	8 „	7 „	6 „	5 „
Tillhopa för dygn	26 kronor	24 kronor	21 kronor	19 kronor	16 kronor	13 kronor

Dygnet räknas från klockan 0.

Med d a g — — — av dygnet.

4 §.

Resekostnads- och traktamentsersättning — — — icke förelegat.

Förrättningsman är — — — med luftfartyg.

Beträffande resor, som företagas med förrättningsmannen tillhörigt motorfordon, äger Kungl. Maj:t för vissa befattningshavare eller grupper av befattningshavare förordna, att resekostnadsersättning skall efter särskilda av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet fastställda beräkningsgrunder utgå för berörda färdssätt även i fall, då förrättningsmannen icke enligt bestämmelserna i första stycket är berättigad till ersättning för sådant färdssätt. Ersättningen skall beräknas efter vad som kan anses motsvara de verkliga kostnaderna, dock att beräkningsgrunderna, där ej Kungl. Maj:t med hänsyn till särskilda omständigheter finner skäl medgiva undantag, skola så fastställas, att ersättningen må antagas ej komma att överstiga den i 2 § 1 mom. stadgade.

Har förrättningsman — — — mån nedbringas.

5 §.

Resekostnadsersättning utgår — — — 1 kilometer.

Vid färd, som annorledes än med järnväg, fartyg, spårväg eller omnibus äger rum inom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område, må resekostnadsersättning icke utgå, med mindre Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet prövar skäligt medgiva sådan ersättning. Företages med ett och samma fortskaffningsmedel färd mellan ett planlagt område och ort, belägen mer än 1 kilometer utanför samma område, utgår dock ersättning jämväl för den del av färden, som äger rum inom det planlagda området.

8 §.

1 mom. Hava vid — — — båtar m. m.

Resekostnadsersättning utgår i dylikt fall med vad som verkligen utgivits, däri inbegripet styrkta utgifter för hämtning av resande, beställningspenningar, väntpenningar och sedvanlig gottgörelse åt förare av fortskaffningsmedel, samt förskjutes för samtliga förrättningsmän av främste förrättningsmannen.

2 mom. Om vid gemensam färd användes fortskaffningsmedel, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, äger denne åtnjuta, förutom resekostnadsersättning för egen resa, jämväl gottgörelse med 5 öre per kilometer för varje medresande förrättningsman.

10 §.

Nödgas förrättningsman vid förrättning företaga särskild resa för erhållande av nattkvarter, äger han därför åtnjuta ersättning enligt bestämmelserna i detta reglemente, dock icke med högre belopp än 15 kronor.

Om eljest — — — dylikt avbrott.

15 §.

Där transportmedel kostnadsfritt tillhandahålles förrättningsmannen, utgår resekostnadsersättning endast i fall, då annat transportmedel än järnväg, fartyg, luftfartyg, spårväg eller omnibus frivilligt tillhandahålles av enskild person eller företag, som varken föranlett förrättningen eller eljest därav beröres.

17 §.

1 mom. Traktamentsersättning må — — — eller tjänstgöring.

2 mom. Traktamentsersättning utgår icke för dag, varav högst 3 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, eller för natt, varav högst 1 timme sålunda tagits i anspråk.

För dag, varav mer än 3 men högst 8 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, utgår traktamentsersättningen med hälften av det i 2 § 2 mom. upptagna beloppet.

Vid tillämpning av vad i detta moment stadgats skall i dagtid jämväl inräknas nattid, för vilken traktamentsersättning till följd av bestämmelsen i första stycket icke utgår.

3 mom. Kungl. Maj:t äger föreskriva undantag från vad ovan i 1 och 2 mom. är stadgat.

4 mom. Kungl. Maj:t äger förordna om minskning av traktamentsersättningen för de fall, då förrättning föranleder vistelse å en och samma ort utöver viss av Kungl. Maj:t bestämd tid.

18 §.

Då förrättningsman på grund av gällande bestämmelse erhåller kostnadsfri inkvartering, utgår icke traktamente för natt. Beredes förrättningsman genom vederbörande myndighets försorg inkvartering mot erläggande av viss

ersättning, utgår traktamente för natt med högst ett belopp, motsvarande vad förrättningsmannen sålunda har att erlægga.

Traktamente för natt utgår icke i de fall, då förrättningsman på statens bekostnad innehar sovplats å järnväg eller liggplats å fartyg; dock att vad nu sagts icke skall gälla beträffande natt, under vilken förrättningsman ankommer till eller avreser från förrättnings- eller överliggningsort.

19 §.

Inträffar under resa eller förrättning uppehåll genom naturhinder eller styrkt sjukdom eller av annan giltig anledning, må traktamentsersättning utgå även för den tid, varunder uppehållet ägt rum, dock högst under 15 dygn, så framt icke vederbörande myndighet i särskilt fall annorlunda bestämmer. Åtnjuter förrättningsmannen sjukhusvård, som helt eller delvis bekostas av statsmedel, beror det på prövning av vederbörande myndighet, huruvida traktamentsersättningen under tiden för sjukhusvistelsen skall nedsättas eller helt upphöra.

Förrättningsman, som — — — bostads- eller tjänstgöringsorten.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1942.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (I: 214) av herrar *G. Tamm* och *A. Löfgren* och den andra inom andra kammaren (II: 291) av herr *V. Hedlund* i Östersund, vari hemställts, att riksdagen ville besluta höja nuvarande natttraktamenten med 1 krona i samtliga klasser och dagtraktamentena med 1 krona i klass A, 2 kronor i klass B och 3 kronor i envar av de övriga traktamentsklasserna.

I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionen I: 214.

I. Inledning.

Gällande allmänna föreskrifter om ersättning vid resa för förrättning i statens ärenden återfinnas i allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210), vilket ändrats genom kungörelser den 19 juni 1931 (nr 241) och den 14 juni 1933 (nr 376). Reglementsbestämmelserna hava i vissa delar utarbetats på grundval av sakkunnigutredningar, som framlagts i två den 31 december 1928 och den 28 juni 1930 dagtecknade betänkanden. Det senare betänkandet har därjämte tjänat till ledning vid fastställande av särskilda rese-

ersättningsbestämmelser, s. k. besparingsreglementen, för åtskilliga förvaltningsgrenar samt vid översyn av tidigare gällande dylika bestämmelser.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 28 juni 1941 givna bemyndigande ha tillkallats ledamoten av riksdagens andra kammare, riksgäldsfullmäktigen E. G. E. Eriksson, t. f. byråchefen V. M. J. Fahlander, sekreteraren A. G. Linnäs samt ombudsmannen S. Sjöberg såsom sakkunniga med uppdrag att under Fahlanders ordförandeskap verkställa utredning och avgiva förslag rörande revision av allmänna resereglementet.

De sakkunniga hava den 9 december 1941 avgivit en promemoria med förslag till ändringar i allmänna resereglementet. I promemorian har förordats höjning av traktamentsbeloppen. Därjämte hava de sakkunniga behandlat tidigare väckta frågor om andra ändringar i reglementet och framlagt förslag till vissa dylika ändringar, delvis avseende begränsningar i olika hänseenden av rätten till resekostnads- och traktamentsersättning. Ytterligare hava de sakkunniga föreslagit vissa jämkningar av övervägande teknisk natur. Ett vid promemorian fogat författningsutkast har såsom bihang fogats vid statsrådsprotokollet i ärendet.

Över promemorian hava yttranden infordrats från arméförvaltningen, medicinalstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Jämtlands och Norrbottens län, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, riksräkenskapsverket, allmänna lönenämnden, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen och lotsstyrelsen.

Dessutom hava framställningar i ämnet inkommit från tjänstemännens centralorganisation, centrala statsförvaltningens tjänstemannaförening, kungl. arméförvaltningens personalförening, kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemannaförening och statens vägingenjörers förening.

I remissyttrandena behandlas företrädesvis frågan om traktamentsbeloppen, i vilket hänseende vissa erinringar framställts. Myndigheternas erinringar i övrigt gälla frågor av begränsad räckvidd. Dock har en av myndigheterna, *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, avstyrkt sakkunnigförslaget i dess helhet såsom innebärande alltför snäv begränsning av ersättningarna. Styrelsen har hemställt, att den definitiva revisionen av resereglementet uppskjutes, tills mera normala förhållanden inträtt, och att för närvarande endast provisoriska förbättringar av vissa förmåner genomföras. Framställning i liknande syfte har gjorts av *centrala statsförvaltningens tjänstemannaförening* samt av *kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemannaförening*, vilka påkallat ny utredning i ärendet.

Beträffande vissa föreslagna ändringar, som äro betingade av nu rådande särskilda förhållanden, har *kammarrätten* anført, att det kunde frågasättas, om dylika av en mer eller mindre tillfällig konjunktur betingade ändringar borde få sin plats i själva resereglementet eller om de icke snarare borde meddelas i form av särskilda föreskrifter. Emellertid har *kammarrätten* framhållit, att det finge anses ligga i sakens natur, att allmänna resereglementet även under normala förhållanden vore starkt påverkat av teknisk och eko-

nomisk utveckling och därför för att vara fullt tidsenligt i varje fall emellanåt måste bli underkastat ändringar. Med hänsyn härtill och då andra av konjunkturförhållandena ej påverkade jämkningar i reglementet nu syntes böra vidtagas, har kammarrätten förklarat sig icke göra någon direkt erinran mot de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende.

Departementschefen har anfört följande:

De sakkunniga hava enligt sitt uppdrag haft att utreda icke blott frågan om en av prisutvecklingen föranledd höjning av traktamentsbeloppen utan även vissa sedan flera år aktuella spörsmål om andra jämkningar i ersättningsgrunderna. Utredningen av dessa senare spörsmål har givit anledning till ändringsförslag bland annat på vissa punkter, där de hittillsvarande reglerna ansetts medföra högre ersättningar, än som svarat mot de verkliga kostnaderna. Det synes icke befogat att, såsom en av remissmyndigheterna ifrågasatt, nu inskränka sig till en förbättring av vissa ersättningsförmåner och ytterligare uppskjuta omprövningen av reglementets ersättningsgrunder i övrigt. Jag förordar därför, att en allmän revision av resereglementet nu underställes riksdagen. Den föreliggande utredningen synes lämpligen kunna läggas till grund för proposition i ämnet.

Lika med kammarrätten finner jag icke anledning till erinran mot att de ändringar i ersättningsgrunderna, som finnas påkallade, införas i resereglementet även till den del de kunna anses betingade av krisförhållandena.

II. Frågor rörande resekostnadsersättning.

Luftfartyg.

Ersättning vid färd med luftfartyg utgår med avgift för en plats. I fråga om rätten att använda luftfartyg vid tjänsteresor gälla de allmänna bestämmelserna i 4 § första stycket resereglementet. Därjämte är i andra stycket av paragrafen stadgat, att förrättningsman icke på grund av bestämmelserna i reglementet är pliktig att färdas med luftfartyg.

De sakkunniga hava icke föreslagit ändring av resereglementet i förevarande del.

Kammarrätten har i sitt yttrande över sakkunnigförslaget förklarat sig vara ense med de sakkunniga, att nya specialbestämmelser i ämnet icke böra meddelas, men framhållit önskvärdheten av en omarbetning av 4 § för tydliggörande av i vilka fall ett dyrare fortskaffningsmedel kan av lämplighets-skäl användas i stället för ett billigare.

Departementschefen har anfört följande:

Med hänsyn till vad de sakkunniga anfört torde nya specialbestämmelser om rätt att använda luftfartyg vid tjänsteresor icke böra införas i resereglementet. Såsom kammarrätten yttrat vore det önskvärt, att i reglementet kunde ytterligare tydliggöras i vilka fall ett dyrare fortskaffningsmedel av lämplighetsskäl får användas i stället för ett billigare. Emellertid möter det stora svårigheter att härutinnan åstadkomma utförligare regler som lämpa sig för att erhålla allmän giltighet. Möjligt är, att de föreliggande tillämpnings-spörsmålen i viss utsträckning skulle kunna lösas genom meddelande av

anvisningar för olika specialfall, där frågan om användande av dyrare fortkaffningsmedel är särskilt aktuell. Dylika anvisningar torde kunna meddelas av Kungl. Maj:t med stöd av det i 1 § lämnade bemyndigandet att meddela tillämpningsföreskrifter till reglementet.

Omnibus.

I 4 § tredje och fjärde styckena resereglementet äro stadgade vissa inskränkningar i skyldigheten att använda omnibus. Sålunda är förrättningsman i fall, där järnväg kan användas i stället för omnibus, berättigad att begagna sig av järnväg, därest icke härigenom traktamentsersättningen blir högre än om omnibus använts. Vidare är förrättningsman icke skyldig att färdas med omnibus i annat fall än då han samma dag, han avreser från en ort, dit återkommer. Den sistnämnda inskränkningen gäller dock endast under förutsättning, att ej annorlunda av vederbörande myndighet föreskrives för viss resa eller särskilda slags resor.

Vid färd med omnibus utgå, jämte ersättning för avgift för en plats, kilometerpenningar av 5 öre.

De sakkunniga hava för egen del förordat borttagande av såväl de särskilda inskränkningarna i skyldigheten att använda omnibus vid tjänsteresor som kilometerpenningarna vid färd med omnibus.

För innehållet i de i denna del avgivna *yttrandena* lämnas en redogörelse å sid. 14 i propositionen.

Departementschefen har anfört följande:

I betraktande av omnibustrafikens utveckling synes en utvidgning av skyldigheten att använda omnibus vid tjänsteresor befogad. På sätt de sakkunniga i anslutning till tidigare uttalanden av riksräkenskapsverket framhållit, skall enligt förslaget skyldigheten att använda omnibus bedömas enligt de allmänna reglerna i 4 § första stycket resereglementet, enligt vilka regler hänsyn skall tagas icke blott till kostnaderna utan även till resans ändamål och andra föreliggande omständigheter. Vid en riktig tillämpning i enlighet med dessa bestämmelser innebär lär några olägenheter av sakkunnigförslagets genomförande i denna del icke behöva befaras. Jag tillstyrker därför, att de nu gällande särskilda inskränkningarna i skyldigheten att använda omnibus borttagas.

Förslaget om borttagande av kilometerpenningarna vid färd med omnibus vill jag likaledes tillstyrka.

Taxeautomobil.

Ersättning vid färd med taxeautomobil utgår med avgift för en person samt 5 öre för kilometer.

Sedan de sakkunniga erinrat om, bland annat, att 1940 års statsrevisorer ifrågasatt en begränsning av ersättningen vid färd med taxebil enligt självkostnadsprincipen anföra *de sakkunniga* för egen del följande.

En begränsning av resekostnadsersättningen vid färd med taxebil till att närmare motsvara de verkliga utgifterna anse jämväl de sakkunniga vara påkallad. Att göra ersättningen i dess helhet beroende av vad som verkliga utgivits synes dock knappast lämpligen låta sig göra. Vad angår det i 1934 års promemoria förordade förslaget till begränsning av kilometerpenningarna synas väl de erinringar, som framställts mot detta förslag, icke sakna fog. Då det gäller att finna en ersättningsform, som låter ersättningen närmare än vad nu är fallet ansluta sig till den verkliga utgiften, synes dock förslaget innebära avsevärda fördelar, och överhuvud torde väl förslaget få anses som en framkomlig utväg.

I det läge, vari spørgsmålet om rätt till kilometerpenningar vid olika färd-sätt kommit, synes emellertid närmast böra tagas i övervägande, huruvida icke kilometerpenningarna kunna i sin helhet borttagas även vid färd med taxebil. I sådant fall torde det bli nödvändigt att bereda gottgörelse i annan form för de extra utgifter, som kilometerpenningarna varit avsedda att täcka. I 2 § 1 mom. sista stycket resereglementet förekommer en allmän regel om rätt till gottgörelse för utgift, som icke täckes av de i allmänhet förekommande ersättningarna. För dylik gottgörelse erfordras emellertid utredning dels angående utgiftens belopp och dels därom, att den varit nödvändig. Beträffande de extra utgifterna vid färd med taxebil torde dessa förutsättningar, särskilt vad drickspenningar angår, knappast vara för handen. För att kilometerpenningarna vid färd med taxebil skola kunna borttagas, torde således böra förutsättas, att tillfälle till gottgörelse för extra utgifter beredes utöver vad som följer av 2 § 1 mom. sista stycket. Närmast synes i detta syfte kunna ifrågasättas, att vederbörande myndighet skall hava att tillerkänna förrättningsman skälig gottgörelse för brukliga utgifter utöver avgift enligt taxa. Att beredande av gottgörelsen bör bli beroende av en skälighetsprövning, följer därav, att det till en del rör sig om utgifter, som formellt sett icke varit nödvändiga. På skälighetsprövningen bör jämväl ankomma, i vilken mån verifikationer rörande uppgivna extra utgifter skola fordras.

Det kunde ifrågasättas att fastställa ett visst maximum för ersättningen för extra utgifter. De sakkunniga hava dock för sin del icke ansett detta vara erforderligt eller lämpligt. Högre ersättning än 10 procent av taxeavgiften torde i allmänhet icke behöva ifrågakomma, och vid längre resor bör ersättningen kunna stanna vid lägre belopp. Det är särskilt vid längre bilresor som den nu föreslagna regeln åsyftar att åvägabringa en rimligare beräkning av ersättningen för extra utgifter än som följer av den gällande regeln om kilometerpenningar.

Tillämpningen av den nu förordade ersättningsbestämmelsen ställer vissa krav på tillförlitlighet i förrättningsmännens egna uppgifter och på omdöme hos de utbetalande myndigheterna. I dessa hänseenden torde hinder icke behöva möta för förslagets genomförande. Det torde kunna antagas, att tillämpningen ganska snart skall komma att underlättas genom tillkomsten av en viss praxis.

De sakkunniga hava alltså förordat, att kilometerpenningarna vid färd med taxebil borttagas och att i stället medges skälig gottgörelse för brukliga utgifter vid sidan av taxeavgiften.

De sakkunnigas ifrågavarande förslag har mött erinringar i flertalet *yttranden*. I främsta rummet har erinrats, att den föreslagna ersättningsregeln skulle medföra osäkerhet i tillämpningen och avsevärt tynga myndigheternas arbete med granskning av reseräkningar. Vidare har framhållits, att jämsides med höjningar i biltaxorna inträtt en stegring av de extra ut-

gifter, som kilometerpenningarna äro avsedda att täcka. En del remissmyndigheter antaga, att vid tillämpning av sakkunnigförslaget ersättningen för extra utgifter allmänt skulle komma att debiteras i reseräkningarna med 10 procent av taxeaavgiften, vilket med nuvarande taxor skulle innebära större ersättning än den nuvarande ersättningen av 5 öre för kilometer.

Riksräkenskapsverket har framhållit, att systemet med drickspenningar vid resor med taxeaautomobil huvudsakligen tillämpas i städer och större samhällen, medan däremot å den egentliga landsbygden drickspenningar torde förekomma i mindre utsträckning, varefter verket anfört följande.

I sådant fall, då den verkliga kostnaden vid färd med taxeaautomobil, inklusive drickspenningar, icke överstiger taxeaavgiften, exempelvis då förrättningsmannen träffat avtal om lägre gottgörelse än den fastställda avgiften, skulle den föreslagna ersättningen — liksom för närvarande kilometerpenningarna — bereda förrättningsmannen en icke avsedd vinst.

Enligt riksräkenskapsverkets mening bör för ernående av enkelhet vid tillämpningen gottgörelsen för ifrågavarande extra utgifter fixeras till viss procent på taxeaavgiften, vilken icke bör sättas högre än till 5 procent. Denna gottgörelse bör utgå allenast i den mån den utgivna ersättningen för automobilresan verkligen överstiger den debiterade taxeaavgiften. I anslutning härtil synes omhandlade stadgande böra givas förslagsvis följande lydelse:

»Jämte ersättning för avgiften må gottgörelse utgå för andra brukliga utgifter för taxeaautomobils begagnande med högst fem procent å avgiften, dock att sådan gottgörelse endast må utgå i den mån ersättningen för avgiften icke täcker de verkliga kostnaderna.»

Vid tillämpningen av den nu föreslagna regeln skulle den utbetalande myndigheten i regel bliva hänvisad att lita på förrättningsmannens egna uppgifter. Den garanti mot missbruk i form av oriktiga uppgifter, som innefattas i 25 §, torde emellertid även i förevarande fall få anses vara tillfyllest.

Departementschefen har anfört följande

Den nuvarande regeln om kilometerpenningar vid färd med taxebil har ansetts verka mindre tillfredsställande, och det har därför framstått som ett önskemål att kunna åvägabringa en lämpligare metod att ersätta de extra utgifter, huvudsakligen drickspenningar, varom fråga är. De sakkunnigas förslag i detta ämne har emellertid mött invändningar i främsta rummet avseende de tillämpningssvårigheter som befaras följa av förslagets genomförande. Med hänsyn till de flesta remissmyndigheternas inställning till förslaget har jag ansett mig icke böra framlägga detsamma till antagande. Vissa andra förslag till frågans lösning hava framställts, men även dessa synas vara förenade med olägenheter. Härtill kommer, att kostnaderna för färd med taxebil väsentligt stegrats, vilket medfört, att erinringarna mot anordningen med kilometerpenningar numera icke göra sig gällande i samma mån som förut. Under sådana omständigheter vill jag förorda, att kilometerpenningarna vid färd med taxebil tills vidare bibehållas oförändrade.

Eget motorfordon.

Ersättning vid färd med annan automobil än taxeaautomobil eller omnibus utgår med 30 öre per kilometer. Ersättningen har sänkts två gånger efter gällande resereglementes tillkomst, nämligen år 1931 från 40 till 35 öre och år 1933 till det nuvarande beloppet. Vid annat färsätt än i 2 § 1 mom. särskilt

angivits utgår ersättning med 20 öre per kilometer, till vilket belopp ersättningen år 1933 sänktes efter att tidigare hava utgjort 30 öre per kilometer. Hit hänföres bland annat färd med motorcykel.

Ersättningen utgår med 30 respektive 20 öre per kilometer jämväl då förrättningsmannen använt eget motorfordon, dock icke i fall, då resan företagits under sådana omständigheter, att billigare fortskaffningsmedel lämpligen kunnat användas. I sådant fall beräknas ersättningen enligt 4 § resereglementet, som om resan företagits med det billigare fortskaffningsmedlet.

För vissa grupper av befattningshavare är rätten till resekostnadsersättning vid användande av egen bil underkastad särskild reglering. Denna avser att, i den mån det ur tjänstesynpunkt är angeläget, att befattningshavare håller egen bil, å ena sidan underlätta användandet därav genom att låta befattningshavaren få ersättning för bilresa även på vägsträckor, där billigare fortskaffningsmedel kunnat användas, samt å andra sidan anpassa ersättningen så nära som möjligt efter självkostnaderna.

De sakkunniga hava framställt förslag rörande särskild reglering i vissa fall av ersättningen för färd med eget motorfordon. I detta avseende hava de sakkunniga anfört bland annat, att en sådan reglering borde innebära, att ersättningen fastställdes så nära de verkliga kostnaderna som möjligt samt att den sålunda fastställda ersättningen finge utgå oavsett i vad mån järnväg, buss eller annat billigare fortskaffningsmedel kunnat användas på en del vägsträckor. Vid ersättningens fastställande borde tillses, att den icke behövde befaras överstiga den i allmänhet stadgade ersättningen per kilometer.

Från sistnämnda regel* borde dock undantag kunna göras. Visserligen förordades en höjning av den nuvarande 30-öresersättningen för egen bil. Ersättningen kunde emellertid icke fastställas högre än, att det fordrades en jämförelsevis stor årlig körlängd för att ersättningen skulle täcka icke blott utgifterna för driv- och smörjmedel m. m. utan även de fasta kostnaderna. I fall då denna körlängd ej uppnåddes torde det kunna inträffa, att användandet av eget motorfordon likväl vore så angeläget för tjänsten, att det kunde finnas skäligt bereda ersättning även för kostnader utöver den allmänna maximigränsen.

För genomförande av den nu ifrågasatta jämkningen i de gällande bestämmelsernas tillämpning borde i 4 § allmänna resereglementet intagas föreskrifter, enligt vilka det överlämnades åt Kungl. Maj:t att avgöra, i vilken mån förordnanden av här avsedd innebörd finge förekomma. Fastställandet av de särskilda beräkningsgrunderna för ersättningen borde ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, på vederbörande myndighet. För att ersättningen skulle kunna överstiga den i 2 § 1 mom. stadgade borde dock alltid förutsättas medgivande av Kungl. Maj:t.

Vidare hava de sakkunniga föreslagit höjning till 40 öre av den i 2 § 1 mom. stadgade kilometerersättningen för annan bil än taxebil.

De sakkunnigas ifrågavarande förslag har i allmänhet lämnats utan er-

inran i remissyttrandena. Vissa jämkningsförslag hava dock framställts av statskontoret, som anförde:

För sådana fall, där det ur statsverkets synpunkt kan anses så angeläget, att förrättningsmännen använda egna motorfordon, att Kungl. Maj:t finner sig böra medgiva, att ersättning för dylikt färdssätt må utgå även då förrättningsmännen eljest icke skulle vara berättigade härtill, synes anledning icke föreligga till erinran mot att ersättningen bestämmes efter de grunder, som de sakkunniga förordat. Statskontoret håller dock före, att dessa ersättningsgrunder för vinnande av största möjliga enhetlighet alltid böra fastställas av Kungl. Maj:t. Vidare måste statskontoret av principiella skäl avstyrka, att möjlighet beredes Kungl. Maj:t, att vid ersättningsgrundernas bestämmande gå utöver ett i reglementet bestämt högsta ersättningsbelopp för kilometer. Ämbetsverket har intet att invända mot att detta maximibelopp sättes till 40 öre.

Kammarrätten har anmärkt, att i de sakkunnigas författningsförslag icke kommit till uttryck vad de sakkunniga anförde därom, att beräkningsgrunderna vid särskild reglering av ersättningen för färder med eget motorfordon skola kunna fastställas av vederbörande myndighet först efter Kungl. Maj:ts be-
myndigande.

Departementschefen har anförde följande:

De sakkunnigas förslag rörande särskild reglering i vissa fall av ersättning för färder med förrättningsmannen tillhörigt motorfordon har till syfte att, i den mån det ur tjänstesynpunkt finnes angeläget, att befattningshavare håller eget motorfordon, å ena sidan underlätta användandet därav genom att medge ersättning för färd med motorfordonet även på vägsträckor, där billigare fortskaffningsmedel kunnat användas, sam å andra sidan anpassa ersättningen så nära som möjligt efter självkostnaderna. Förslaget innebär fullföljande av ett förfaringssätt som tidigare, delvis på grund av särskilda riksdagsbeslut, kommit till användning inom vissa förvaltningsgrenar.

För egen del biträder jag vad de sakkunniga sålunda föreslagit. Vad beträffar de av statskontoret framställda erinringarna, torde det väl få förutsättas, att de särskilda ersättningsgrunderna mestadels finnas böra fastställas av Kungl. Maj:t, men möjlighet bör dock hållas öppen att uppdraga fastställandet åt vederbörande myndighet. Att möjlighet beredes Kungl. Maj:t att i undantagsfall överskrida det i 2 § bestämda ersättningsbeloppet, synes icke behöva möta betänkligheter, om man fasthåller vid att fråga endast är om att ersätta de verkliga kostnaderna samt att förfaringssättet skall användas endast i fall då det ur tjänstesynpunkt är angeläget, att eget motorfordon kommer till användning. Med anledning av kammarrättens erinran mot författningstextens avfattning synes böra göras ett förtydligande tillägg av innebörd, att Kungl. Maj:ts förordnande om särskild reglering av ersättningsgrunderna skall avse vissa befattningshavare eller grupper av befattningshavare.

Vad härefter angår de sakkunnigas förslag att höja ersättningen enligt 2 § för färd med annan bil än taxebil från 30 till 40 öre för kilometer, är det visserligen under nu rådande förhållanden vanskligt att avgöra vilket ersättningsbelopp som får anses vara lämpligast avvägt. Att en höjning av det nuvarande beloppet är befogad synes emellertid uppenbart. Jag anser mig kunna biträda sakkunnigförslaget även i denna del.

Resekostnadsersättning vid vissa färder inom eller i närheten av stationeringsorten.

Enligt 5 § allmänna resereglementet utgår icke resekostnadsersättning för färd, som ej överstiger 1 kilometer. Samma paragraf innehåller bestämmelser, enligt vilka resekostnadsersättning ej heller utgår vid färd inom stadsplaneområde med annat fortskaffningsmedel än järnväg, fartyg, spårväg eller omnibus, såvida icke färden står i visst samband med längre färd. I 16 § finnas bestämmelser angående i vilken mån reseersättning skall i olika fall beräknas från eller till bostaden, stationeringsorten o. s. v. I fråga om resekostnadsersättning finnes icke någon motsvarighet till den bestämmelse i 17 § 1 mom., som utesluter rätten till traktamentsersättning vid förrättning, som utföres å bostads- eller tjänstgöringsorten eller i viss närhet till densamma.

De sakkunniga hava för egen del anført, att det under vissa omständigheter kan vara skäligt, att färder med annat fortskaffningsmedel än de i 5 § angivna må på statsverkets bekostnad företagas inom samhälles planlagda område. De sakkunniga hava därför i sitt förslag intagit en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet att pröva, i vad mån ersättning i sådant fall må utgå. Å andra sidan har föreslagits en jämkning i avfattningen för tydligare angivande därav, att resekostnadsersättning icke utgår vid färd till fots inom planlagt område.

Förslaget till ändring av 5 § har vid remissbehandlingen icke föranlett annan erinran, än att *statskontoret* ifrågasatt, om icke avgörandet beträffande rätten att anlita annat än i paragrafen angivet fortskaffningsmedel lämpligen borde anföras åt vederbörande myndighet

Departementschefen har anført följande:

För närvarande är jag icke beredd att förorda medgivande av en allmän befogenhet för myndigheterna att utbetala ersättning för bilskjuts inom samhälles planlagda område. Jag tillstyrker däremot, att 5 § resereglementet ändras i enlighet med de sakkunnigas förslag.

Samåkning.

I de fall, då två eller flera förrättningsmän företaga gemensam färd utan att därvid använda fortskaffningsmedel, som tillhör eller disponeras av någon av dem, utgår enligt 8 § allmänna resereglementet resekostnadsersättning med vad som verkligen utgivits, däri inbegripet styrkta utgifter för hämtning av resande, beställningspenningar och väntpenningar. Om vid gemensam färd användes automobil, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, äger denne därför åtnjuta gottgörelse enligt för taxeaomobil gällande taxa. Vid gemensam färd i annat fortskaffningsmedel, som tillhör eller disponeras av förrättningsman, äger denne dels åtnjuta resekostnadsersättning för egen resa enligt 2 § 1 mom. och dels uppbära 5 öre per kilometer

för varje medresande förrättningsman. Dessutom äger i samtliga dessa fall en var förrättningsman uppbära en ersättning av 5 öre per kilometer.

De sakkunniga hava i anslutning till sitt förslag om avveckling av kilometerpenningarna vid färd med taxebil förordat, att denna ersättningsform vad angår samåkning borttages såväl för den förrättningsman, som anskaffar eller tillhandahåller fortskaffningsmedlet, som för medresande förrättningsmän. I enlighet härmed har stadgandet i 8 § 3 mom. utslutits i de sakkunnigas författningsförslag.

Om regeln angående skälig gottgörelse för drickspenningar och andra extra utgifter vid färd med taxebil bleve fastslagen i 2 § 1 mom., anse de sakkunniga det följa av sakens natur, att den bleve tillämplig även vid samåkning med sådant fordon. Den nuvarande lydelsen av 8 § 1 mom. skulle enligt de sakkunniga ej lägga hinder i vägen för en dylik tillämpning.

Med hänsyn bland annat till den ifrågasatta anordningen med fastställande av särskilda ersättningsgrunder vid färd med egen bil anse de sakkunniga, att den i 8 § 2 mom. förekommande särbestämmelsen om samåkning i bil bör upphävas. Förrättningsman, som i egen bil skjutsar medresande förrättningsmän, skall enligt förslaget erhålla resekostnadsersättning för egen del såsom vid enskild färd och dessutom 5 öre per kilometer för varje medresande förrättningsman.

Vad beträffar frågan om tillämpning av bestämmelserna angående samåkning i fall, då även representanter för kommunala organ och statsunderstödda institutioner deltaga i förrättning och gemensam färd, anse de sakkunniga att denna fråga icke bör lösas i allmänna resereglementet, varemot frågan, i den mån så skulle finnas lämpligen böra ske, skulle kunna regleras i tilläggsbestämmelserna eller vederbörliga besparingsreglementen.

Yttrandena över de sakkunnigas förslag i förevarande del av ämnet återgivas i propositionen å sid. 31 och 32.

Departementschefen har uttalat följande:

De sakkunnigas förslag om upphävande av bestämmelsen i 8 § 3 mom. om kilometerpenningar vid samåkning, vilket förslag lämnats utan erinran i det övervägande flertalet remissyttranden, vill jag biträda.

I 8 § 1 mom. andra stycket äro angivna vissa särskilda slag av utgifter, som få inbegripas i ersättningen vid samåkning i fall då fortskaffningsmedlet icke tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen. Statskontoret och allmänna lönenämnden hava föreslagit ett tillägg till denna uppräknings avseende extra utgifter vid färd med taxebil. Detta förslag synes böra iakttagas. Då uppräkningsen har karaktären av exemplifiering, synes det tillfyllest att tillägget får avse drickspenningar. Tillägget synes lämpligen kunna så avfattas, att det kommer att gälla sedvanlig gottgörelse åt förare av fortskaffningsmedel i allmänhet. I enlighet med vad allmänna lönenämnden förordat böra verifikationer å resekostnaden i här avsedda fall även omfatta eventuellt tillägg för drickspenningar.

I enlighet med de sakkunnigas förslag bör särbestämmelsen i 8 § 2 mom. om samåkning med bil, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, upphävas. Förrättningsman, som i egen bil skjutsar medresande förrättningsmän, bör sålunda erhålla resekostnadsersättning för egen del såsom vid enskild färd och dessutom 5 öre per kilometer för varje medresande förrättningsman.

Resa för erhållande av nattkvarter m. m.

Enligt 10 § första stycket allmänna resereglementet äger förrättningsman, som vid förrättning nödgas företaga särskild resa för erhållande av nattkvarter, åtnjuta ersättning därför enligt bestämmelserna i reglementet, dock icke med högre belopp än 12 kronor.

Under hänvisning till att från personalhåll, med hänsyn till stegringen av resekostnaderna, ifrågasatts höjning av ersättningens maximibelopp, hava *de sakkunniga* förordat höjning av maximibeloppet till 15 kronor. Å andra sidan hava *de sakkunniga* föreslagit, att ersättningen samtidigt begränsas så, att den icke må överstiga den verkliga kostnaden för resan.

Riksräkenskapsverket har anfört, att enligt ett av kammarrätten meddelat utslag (årsboken 1927 ref. 8) förrättningsman ansetts berättigad till ersättning för resa till bostads- eller stationeringsorten över helgdag, som infaller under en förrättning, i den mån ersättningen icke är högre än de traktamentskostnader, som skulle hava utgått, därest förrättningsmannen kvarstannat på förrättningsorten. Det har av riksräkenskapsverket ifrågasatts, om ej denna princip borde komma till uttryck i resereglementet genom ett tillägg i 10 §.

Departementschefen har anfört följande:

Den föreslagna höjningen till 15 kronor av maximibeloppet av ersättningen vid resa för erhållande av nattkvarter anser jag mig kunna tillstyrka.

Vad åter angår den av *de sakkunniga* ifrågasatta begränsningen av ersättningen till att omfatta endast självkostnaden synes en dylik begränsning kunna medföra vissa tillämpningssvårigheter. På grund härav och då den sakliga betydelsen av begränsningen torde vara ringa, får jag i likhet med kammarrätten avstyrka förslaget i denna del.

Den av riksräkenskapsverket berörda tillämpningen i fråga om ersättning för hemresa över helgdag synes väl förenlig med de gällande bestämmelserna. Jag förutsätter, att denna tillämpning oberoende av särskilt stadgande i sådan riktning skall bliva allmänt genomförd.

Avgiftsfri resa.

Enligt 15 § allmänna resereglementet utgår icke resekostnadsersättning, då förrättningsman avgiftsfritt använder kronans transportmedel eller då han eljest färdas avgiftsfritt å järnväg, fartyg, luftfartyg, spårväg eller omnibus, liksom ej heller då, bortsett från samåkning, transportmedel enligt gällande bestämmelser kostnadsfritt tillhandahålles.

I skrivelse den 10 december 1940 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning i syfte att styrelsen måtte bemyndigas att, utan hinder av bestämmelserna i 15 § resereglementet, utbetala en resekostnadsersättning av 5 öre för kilometer vid resor, som med tjänstecykel företagas av vissa befattningshavare vid statens sinnessjukhus. Styrelsen har därvid åberopat, att dylika tjänsteresor vore förenade med personliga utgifter för bland annat lämpliga ytterkläder och skodon, vilka bleve utsatta för stark förslitning.

Statskontoret har i häröver avgivet yttrande avstyrkt bifall till framställningen.

De sakkunniga hava i ämnet anfört följande:

En utvidgning av de i 15 § stadgade undantagen från rätt till resekostnadsersättning synes befogad. I främsta rummet torde dylik rätt böra uteslutas vid avgiftsfri färd med kommuns eller statsunderstödd inrättnings transportmedel. Detsamma torde böra gälla i de fall, då transportmedel tillhandahålles av någon, som föranlett förrättningen eller eljest därav beröres. Önskvärt är nämligen, att förrättningsmannen i dylika fall ej har ekonomiskt intresse av att transportmedlet gratis tillhandahålles. Däremot synas icke tillräckliga skäl föreligga att från rätten till resekostnadsersättning undantaga de fall, då t. ex. bil gratis tillhandahålles av enskild person eller företag, som icke på sätt nyss berörts har intresse i förrättningen.

Från nu angivna utgångspunkter förorda de sakkunniga, att undantagsbestämmelsen i 15 § erhåller en mera generell innebörd sålunda, att rätten till ersättning vid kostnadsfri färd begränsas till de fall, då annat transportmedel än järnväg, fartyg, luftfartyg, spårväg eller omnibus frivilligt tillhandahålles av enskild person eller företag, som varken föranlett förrättningen eller eljest därav beröres. I enlighet härmed har utkastet i denna del avfattats.

De sakkunniga anse sig icke hava tillräckliga skäl att förorda någon undantagsbestämelse om rätt till ersättning för resor med tjänstecykel i fall, som åsyftas i förenämnda framställning.

Arméförvaltningen har mot de sakkunnigas förslag erinrat, att resekostnadsersättning enligt 2 § syntes böra utgå för sådant kostnadsfritt tillhandahållet transportmedel, som dreves av förrättningsmannen själv. Om vid en förrättning endast dylikt fortskaffningsmedel kunde komma till användning, syntes den omständigheten, att detsamma tillhandahölles kostnadsfritt, icke skäligen böra utesluta förrättningsmannen från den resekostnadsersättning, som skulle utgå, därest denne begagnade egen cykel o. s. v.

Lantbruksstyrelsen har anfört följande i fråga om de resor, vid vilka transportmedel kostnadsfritt tillhandahålles av enskild person eller företag, som föranlett förrättningen eller eljest därav beröres:

Dylika resor förekomma ej sällan för befattningshavare inom lantbruksstyrelsen, numera så gott som uteslutande resor med automobil, och styrelsen har en mycket bestämd erfarenhet därav, att det tämligen undantagslöst föreligger tvång för förrättningsmannen att lämna drickspengar till den medföljande chauffören. Då dessa resor kunna omfatta hela dagar, är det tydligt, att drickspengarna kunna uppgå till betydande belopp, som icke rimligen kan betalas av förrättningsmannens dagtraktamente. Möjlighet måste i dylika fall finnas för att förrättningsmannen skall kunna få ersättning för lämnade drickspengar antingen genom ett bibehållande av rätten till kilometerpengar eller på annat lämpligt sätt.

I frågan har *departementschefen* anfört följande:

Den av arméförvaltningen gjorda erinran beträffande färd med exempelvis cykel, som kostnadsfritt tillhandahållits, synes gälla även den nuvarande bestämmelsen, som från ersättning utesluter bland annat de fall, då förrättningsman avgiftsfritt använder kronans transportmedel. Ett undantag för nu avsedda fall synes kunna få ganska vidsträckta konsekvenser. För min del är jag icke beredd att förorda ett dylikt undantag. Vad nu sagts gäller även det av de sakkunniga avstyrkta förslaget om medgivande av rätt till ersättning i vissa fall vid resa med tjänstecykel.

Vad angår den av lantbruksstyrelsen berörda frågan om medgivande av ersättning för drickspenningar vid avgiftsfri resa är jag icke övertygad om att ett dylikt medgivande är av behovet påkallat.

Jag biträder således de sakkunnigas förslag till ändring av 15 §.

Fråga om resekostnadsersättning vid färder mellan bostaden och avlägset belägna tjänsteställen.

I framställning den 24 augusti 1935 har *De tullanställdas samorganisations Stockholmsavdelning* anhållit, att ersättning måtte beredas tullpersonalen för resor från bostaden till avlägset belägna tjänsteställen. I framställningen har åberopats bland annat ett yttrande, som *tulldirektören i Stockholm* den 24 februari 1934 avgivit över en hos generaltullstyrelsen gjord framställning med liknande syfte. I detta yttrande hade föreslagits införande i det särskilda resereglementet för tullverket av en bestämmelse, att tjänsteman finge för färd med spårvagn, omnibus, ångslup eller annat dylikt fort-skaffningsmedel mellan bostaden och tjänsteställe, beläget minst tre kilometer från tullanstaltens huvudkontor, antingen utanför samhälle men nära invid dess gräns eller ock inom samhälle, kunna efter generaltullstyrelsens bestämmande åtnjuta ersättning för den del av honom åsamkad kostnad för sådan färd, som överstege vad han skulle haft att utgiva för färd mellan bostaden och tullanstaltens huvudkontor.

Vidare har generaltullstyrelsen med utlåtande den 30 september 1938 i fråga om vissa tilläggsbestämmelser till civila avlöningsreglementet överlämnat en från *Sveriges allmänna tulltjänstemannaförenings styrelse* inkommen, den 23 september 1938 dagtecknad framställning, vari föreningsstyrelsen bland annat, under åberopande av tulldirektörens yttrande, anhållit om beredande av möjlighet för tulltjänstemän att på tullverkets bekostnad erhålla biljetter för färder från och till bostaden i fall av här åsyftad beskaflenhet. *Generaltullstyrelsen* har i sitt utlåtande framhållit, att en lösning enbart för tullverkets del av den föreliggande frågan vore förbunden med vissa vanskligheter. En vidsträcktare reglering av frågan skulle enligt vad i utlåtandet vidare anförts påkalla, att de blivande bestämmelserna i ämnet intoges i allmänna resereglementet eller i en särskild författning.

För egen del hava *de sakkunniga* anført:

De föreliggande framställningarna avse beredande av viss möjlighet till ersättning för resor mellan bostaden och tjänsteställe. Önskemålet härom är föranlett därav, att tullpersonalen i Stockholm är fördelad på ett flertal sinsemellan avlägset liggande tjänsteställen samt att tjänstgöringsförhållandena i viss utsträckning utgöra hinder för en mera stadigvarande placering av personalen å ett och samma tjänsteställe.

Resor för inställelse till den vanliga tjänstgöringen å tjänstgöringsorten äro icke att jämställa med egentliga tjänsteresor, som avses i resereglementet, utan böra fastmer i ersättningshänseende noga särskiljas från de senare. En eventuell reglering av det väckta ersättningsspörsmålet bör därför icke ske i resereglementet. Vad angår frågan om en dylik reglering vid sidan av resereglementet, synes det i varje fall icke vara möjligt att uppdraga några allmängiltiga riktlinjer beträffande vare sig förutsättningarna för rätt till ersättning eller grunderna för dess utgående. Vid nu angivna förhållanden hava *de sakkunniga* icke ansett sig böra förorda meddelande av allmänna bestämmelser i ämnet. De sakkunniga hava ej heller tagit ståndpunkt till

frågan om möjlighet till ersättning genom särskilt beslut i det förevarande fallet bör beredas eller icke.

Vad de sakkunniga anfört har icke mött erinran i *remissyttrandena*.

Departementschefen har förklarat, att de sakkunnigas uttalanden i frågan ej föranleder erinran från hans sida.

III. Frågor rörande traktamentsersättning.

Traktamentsersättningens storlek.

I 1925 års resereglemente fastställdes antalet traktamentsklasser till sex, betecknade A—F, och bestämdes traktamentena i dessa klasser, för dygn räknat, till 24, 21, 18, 15, 12 och 9 kronor. Av varje belopp utgjorde två tredjedelar dagtraktamente och en tredjedel nattraktamente.

Ett i propositionen nr 190 år 1927 framlagt förslag om ökning av traktamentsbeloppen med 1 krona, lika för alla klasser, att läggas till nattraktamentet, vann icke riksdagens bifall. Förslaget återupptogs emellertid i propositionen nr 40 till 1929 års riksdag och blev nu bifallet av riksdagen.

De sakkunnigas majoritet har förordat, att traktamentsbeloppen höjas för envar av klasserna A, B och C med 1 krona, att läggas till dagtraktamentet, samt för envar av klasserna D, E och F med 3 kronor, därav 2 kronor till dagtraktamentet och 1 krona till nattraktamentet. Till stöd därför har anförts bland annat följande:

De sakkunniga hava övervägt att underkasta traktamentsgrunderna en fullständig principiell revision, avseende bland annat spörsmålen huruvida antalet traktamentsklasser och skillnaden mellan högsta och lägsta traktamentsbeloppen kunna anses rätt avvägda. Emellertid hava de sakkunniga funnit sig böra avstå härifrån, enär kostnadsnivå och andra förhållanden i det nuvarande krisläget icke ge tillfredsställande utgångspunkter för en dylik omreglering.

På grund av prisutvecklingen är en höjning av traktamentsersättningarna påkallad. Kravet på begränsning av utgifterna gör sig emellertid även här gällande. Erinras må, hurusom det efter krigsutbrottet funnits nödvändigt att strängt begränsa medelsanvisningen för tjänsteresor och detta även med eftersättning i viss utsträckning av vägande förvaltningsintressen. En ökning av traktamentsbeloppen i full motsvarighet till prisstegringen kunna de sakkunniga följaktligen icke ifrågasätta. Härmed är icke avsett, att tjänstemännen själva skola vidkännas en del av merkostnaden för sina resor. Däremot förutsättes, att prisstegringen skall till en del kunna mötas genom att de personliga anspråken inom detta liksom andra områden anpassas efter de skärpta tidsförhållandena. Utrymmet för en sänkning av standarden är emellertid mindre i de lägre än i de högre traktamentsklasserna.

Av vad förut anförts framgår, att de sakkunnigas förslag innebär ett provisorium, bestämt av krisläget. Detta förhållande kommer till synes bland annat i den ojämnhet i skillnaden mellan traktamentsklasserna, som blir en följd av de föreslagna höjningarna.

Den av förslaget betingade kostnadsökningen för statsverket kan svårigen på förhand närmare beräknas. Bland annat blir den beroende av i vad

mån traktamentsersättningarna i besparingsreglementena komma att höjas i anslutning härtill. Till en avsevärd del torde kostnadsökningen komma att motvägas av de likaledes svårberäkneliga besparingar, som föranledas av vissa i övrigt ifrågasatta ändringar i allmänna resereglementet.

I detta sammanhang må nämnas, att de sakkunniga samtidigt föreslagit en ytterligare begränsning av traktamentsersättningen för del av dag sålunda, att traktamente ej utgår för dag, varav högst 3 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, samt att halvt traktamente utgår för dag, varav mer än 3 men högst 9 timmar tagits i anspråk. Detta förslag kommer att i det följande upptagas till närmare behandling.

En reservant bland de sakkunniga, *sekreteraren A. G. Linnäs*, har uttalat sig för höjning av traktamentsbeloppen i samtliga klasser med 3 — eller under viss förutsättning 2 — kronor för dag och 1 krona för natt. Beträffande reservationens motivering får utskottet hänvisa till propositionen (sid 39—41).

I flertalet *remissyttranden* hemställes om större höjning av traktamentsbeloppen, än de sakkunnigas majoritet föreslagit, särskilt i de högre traktamentsklasserna. Därvid göres gällande, att de av majoriteten föreslagna höjningarna finge anses otillräckliga i förhållande till prisstegringen, detta även om man i likhet med de sakkunniga utginge från att någon full kompensation för prisstegringen icke kunde ifrågasättas. Jämväl har åberopats, att efter sakkunnigförslagets framläggande publicerats meddelande om en förestående höjning av hotell- och pensionatrumsprisen i Stockholm med 10 procent, en åtgärd som tros komma att följas av liknande höjningar på andra håll. Flera myndigheter vilja dessutom såsom skäl för ytterligare höjning av traktamentsbeloppen åberopa den av de sakkunniga förordade begränsningen i rätten till traktamentsersättning för dag, som endast delvis tages i anspråk för resa eller förrättning. Såsom en oegentlighet betecknas i en del yttranden det förhållandet, att skillnaden i traktamentsbelopp mellan klasserna C och D enligt majoritetsförslaget utgör endast 1 krona, medan skillnaden mellan närliggande klasser i övrigt enligt förslaget är 3 kronor.

Beträffande den närmare innebörden av remissyttrandena får utskottet hänvisa till den därför lämnade redogörelsen i propositionen (sid. 41—44).

Departementschefen har i detta ämne anfört följande:

Det förslag rörande traktamentsbeloppen, som framlagts av de sakkunniga, har av majoriteten betecknats såsom ett provisorium, bestämt av krisläget. De sakkunniga säga sig under förhandenvarande förhållanden icke hava funnit tillfredsställande hållpunkter för en fullständig principiell omreglering av traktamentsgrunderna, avseende bland annat antalet traktamentsklasser och skillnaden mellan traktamentsbeloppen i de olika klasserna. Någon ökning av traktamentsbeloppen i full motsvarighet till prisstegringen har ansetts icke kunna ifrågasättas. Inom de lägre traktamentsklasserna har dock mindre utrymme ansetts föreligga för en anpassning efter de skärpta tidsförhållandena än inom de högre traktamentsklasserna. Dessa förhållanden hava legat till grund för majoritetens förslag att höja traktamentsbeloppen med 3 kronor i de tre lägsta traktamentsklasserna och 1 krona i de tre högsta klasserna.

I remissyttrandena, vilka till en del ansluta sig till den av reservanten bland de sakkunniga uttalade meningen, har i allmänhet icke framställts någon erinran mot de principiella utgångspunkterna för majoritetsförslaget. Däremot har gjorts gällande, att de av majoriteten föreslagna traktamentshöjningarna, särskilt vad angår de högre traktamentsklasserna, icke äro tillräckliga för att täcka de nödvändiga kostnaderna. Stor betydelse har i sådant sammanhang tillmätts den av de sakkunniga samtidigt förordade skärpta regeln om begränsning av traktamentsersättningen för dag, som endast delvis tages i anspråk för resa eller förrättning. Såsom en teknisk brist i majoritetsförslaget framhålles den omständigheten, att skillnaden i traktamentsbelopp mellan klasserna C och D endast är 1 krona, medan skillnaden mellan närliggande klasser i övrigt är 3 kronor.

För egen del anser jag, att en principiell revision av den nuvarande traktamentsskalan skulle hava varit önskvärd, men att i det rådande läget giltiga skäl finnas för att begränsa sig till en provisorisk höjning av traktamentsbeloppen.

Vad beträffar förslaget om minskning av traktamentsersättningen för dag, som endast till en del tages i anspråk för resa eller förrättning, må här framhållas, att med detta förslag åsyftas rättelse av ersättningsgrunderna på en punkt, där dessa enligt vad länge påtalats icke äro riktigt avvägda. Den sålunda avsedda rättelsen bör icke kunna ge berättigad anledning till krav på kompensation i form av större höjning av traktamentsbeloppen än som eljest kan finnas påkallad, detta så mycket mindre som de hittillsvarande bestämmelserna icke verkat likformigt utan såsom en godtycklig förstärkning av traktamentsförmånen vid resor, som varit förlagda på visst sätt. För att komma till en riktig avvägning av ersättningsgrunderna är det nödvändigt att skilja mellan å ena sidan frågan om det ersättningsbelopp, som erfordras för att täcka en hel dags traktamentskostnader, och å andra sidan frågan hur detta ersättningsbelopp skall begränsas för viss del av dagen.

Den höjning av traktamentsbeloppen, som de sakkunnigas majoritet föreslagit för de tre lägsta traktamentsklasserna, D—F, är enligt min uppfattning skälig. Vad angår de högre traktamentsklasserna vill jag icke motsätta mig ett tillmötesgående av de i yttrandena uttryckta önskemålen i så måtto, att traktamentet i klasserna B och C, utöver vad sakkunnigmajoriteten föreslagit, höjes med 1 krona, att läggas till natttraktamentet. I enlighet härmed skulle höjningen av traktamentsbeloppen bliva för klass A 1 krona, att läggas till dagtraktamentet, för klasserna B och C 2 kronor, därav 1 krona till dagtraktamentet och 1 krona till natttraktamentet samt för klasserna D—F 3 kronor, därav 2 kronor till dagtraktamentet och 1 krona till natttraktamentet.

Traktamentsersättning vid förrättning inom eller i närheten av bostads- eller tjänstgöringsorten.

Enligt 17 § 1 mom. allmänna resereglementet må traktamentsersättning icke åtnjutas för förrättning, som utföres å förrättningsmannens bostads- eller tjänstgöringsort eller på avstånd ej överstigande 3 kilometer därifrån eller, beträffande stad, köping eller därmed jämförligt samhälle, från gränsen för det planlagda område, inom vilket förrättningsmannen har sin bostad eller tjänstgöring.

Rörande dessa bestämmelser hava *de sakkunniga* bland annat anför, att desamma medföra en viss ojämnhet i tillämpningen. Till en del samman-

hänger detta med att inom en och samma bostads- eller tjänstgöringsort kunna finnas flera, från varandra skilda planlagda områden. Vidare kunna bestämmelserna leda till att exempelvis en tjänsteman med stationering i Stockholms centrum icke får traktamentsersättning vid resa till en viss förort, medan en tjänsteman med stationering i samma förort får ersättning vid resa till stadens centrum (jfr kammarrättens årsbok 1939 not. 220).

Hithörande spörsmål torde överhuvud icke kunna tillfredsställande lösas enbart genom allmänna föreskrifter i resereglementet. Huru dessa allmänna föreskrifter än avfattas, kunna förhållandena på vissa orter eller inom vissa förvaltningsgrenar göra undantagsföreskrifter påkallade. Enligt de sakkunnigas uppfattning bör Kungl. Maj:t äga befogenhet att meddela dylika undantagsföreskrifter.

Vad de sakkunniga sålunda anført och föreslagit har icke föranlett erinran eller särskilt uttalande från annan remissmyndighet än *statskontoret*, som förklarar sig av principiella skäl icke kunna tillstyrka, att möjlighet beredes Kungl. Maj:t att medgiva traktamentsersättning i andra fall än som avses i 17 § 1 mom.

Departementschefen har beträffande förevarande spörsmål anført följande:

De sakkunnigas förslag om rätt för Kungl. Maj:t att föreskriva undantag från den allmänna regeln i 17 § 1 mom. torde åsyfta icke blott de fall, då regeln finnes verka för snävt, utan även de fall, då förhållandet är det motsatta. Av skäl som de sakkunniga anført tillstyrker jag förslaget om rätt för Kungl. Maj:t att meddela undantagsföreskrifter i såväl ena som andra riktningen.

Traktamente för del av dag eller natt.

Enligt 17 § 2 mom. resereglementet utgår icke traktamentsersättning för dag eller natt, varav högst 1 timme tagits i anspråk för resa eller förrättning. För dag, varav mer än 1 timme men högst 6 timmar tagits i anspråk, utgår traktamentsersättningen med hälften av det i 2 § 2 mom. upptagna beloppet.

Beträffande dessa bestämmelsers tillkomst och ifrågasatta ändringar i dessamma jämte därmed sammanhängande spörsmål lämnas i propositionen å sid. 47—49 en översiktlig redogörelse. Däri erinras om ett av *riksräkenskapsverket* förordat ändringsförslag av innehåll, att dagtraktamente i allmänhet skulle erhållas först vid 3 timmars frånvaro från bostads- eller tjänstgöringsorten samt att endast halvt dagtraktamente skulle utgå vid frånvaro mellan 3 och 9 timmar. Vidare framhålles, att i vissa *besparingsreglementen* inom ett stort antal förvaltningsgrenar föreskrivits, att traktamentsersättning icke utgår för dag, varav högst 6 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning.

De sakkunniga hava i förevarande ämne anført följande:

Till följd av utvecklingen inom besparingsreglementenas område har den ekonomiska betydelsen av frågan om traktamentsreduceringen i allmänna resereglementet minskats. Såsom ett önskemål har framhållits, att större en-

hetlighet i regleringen av förevarande traktamentsspörsmål inom olika förvaltningsgrenar måtte åvägabringas. Även om förhållandena inom de skilda förvaltningsgrenarna, enligt vad erfarenheten givit vid handen, äro alltför skiftande för att en fullständig enhetlighet skall kunna ernås, synes detta önskemål värt beaktande. Man torde dock fortfarande få räkna med ett behov av särskilda besparingsregler inom vissa förvaltningsgrenar.

En ändring av 17 § 2 mom. allmänna resereglementet med syfte att ytterligare begränsa rätten till traktamentsersättning för del av dag synes emellertid principiellt befogad. Härvid kunde det, särskilt i betraktande av önskemålet om större enhetlighet, synas ligga nära till hands att införa regeln, att dagtraktamente endast må utgå för dag, varav mer än 6 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning. Såsom förut nämnts, gäller denna regel numera för stora grupper av befattningshavare, ehuru inom vissa förvaltningsgrenar endast vid resor inom det egna distriktet. Emellertid ha de sakkunniga icke kunnat förorda, att regeln erhåller allmän giltighet. I synnerhet i början och slutet av längre resor kan den vålla en väl stark begränsning av traktamentsersättningen. Ej heller synes man som allmän regel kunna utgå ifrån att resor på upp till 6 timmar skola kunna företagas utan särskild kostnad. Om regeln skulle göras tillämplig endast på resor, som i sin helhet omfatta högst 6 timmar, skulle dessutom den därmed åsyftade verkan endast delvis uppnås.

Den andra av de ifrågavarande reglerna — nämligen att traktamente ej utgår för dag, varav högst 3 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, samt att halvt traktamente utgår för dag, varav 3—9 timmar tagits i anspråk — synes bättre avvägd för en allmännare tillämpning. På grund härav få de sakkunniga förorda, att 3—9-timmarsregeln införes i reglementet. Därvid torde, i enlighet med vad som ifrågasatts i yttranden över tidigare förslag, böra tilläggas en bestämmelse av innebörd, att i dagtiden skall inräknas nattid, som ej uppgår till över en timme och för vilken nattractamente i följd därav ej utgår.

Om 3—9-timmarsregeln sålunda införes i allmänna resereglementet, bör emellertid Kungl. Maj:t äga befogenhet att föreskriva undantag därifrån. En dylik möjlighet till undantag är behöfelig med hänsyn bland annat till att traktamentsersättningarna för vissa grupper av tjänstemän äro och fortfarande böra vara reglerade efter andra grunder än de i allmänna resereglementet stadgade. Även om man synes böra eftersträva samma tidsbegränsningar för traktamentes utgående i besparingsreglementena som i allmänna resereglementet, lär man icke kunna utgå ifrån att detta alltid är möjligt. Vidare kan undantag bli påkallat i de fall, då förrättningsmannen icke i sådan egenskap åtnjuter lön eller arvode, liksom även i de ännu förekommande fall, då traktamentsersättning och arvode icke äro helt åtskilda.

Rörande innehållet i de häröver avgivna *remissyttrandena* hänvisas till härför lämnad redogörelse å sid 50 och 51 i propositionen.

Departementschefen har i denna sak anfört i huvudsak följande:

Såsom förut nämnts, har frågan om en ytterligare begränsning av traktamentsersättningen för dag, som endast delvis toges i anspråk för resa eller förrättning, sedan flera år tillbaka varit aktuell. Olika förslag till frågans lösning hava framställts. I ett flertal besparingsreglementen har införts regeln, att traktamentsersättning ej utgår för dag, varav högst 6 timmar tagits i anspråk. De sakkunniga hava av anförda skäl icke förordat denna regel till införande i resereglementet utan i stället regeln, att traktamentsersättning ej utgår för dag varav högst 3 timmar tagits i anspråk, samt att trak-

tamentsersättningen för dag varav 3—9 timmar tages i anspråk, minskas till hälften. Av yttrandena framgår, att nu liksom tidigare olika meningar i denna fråga göra sig gällande. En del remissmyndigheter hava biträtt sakkunnigförslaget, medan andra myndigheter avstyrkt ändring av de gällande bestämmelserna i ämnet eller framlagt jämningsförslag av skiftande innebörd.

För egen del anser jag övervägande skäl tala för att frågan löses väsentligen i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag. Emellertid synes den av de sakkunniga förordade 3—9-timmarsregeln i anslutning till vad i vissa yttranden ifrågasatts böra jämkas sålunda, att den övre tidsgränsen för halvt dagtraktamente sänkes från 9 till 8 timmar.

Om beträffande något verk skulle framgå av en närmare undersökning, att den nu förordade regeln icke lämpar sig för verkets speciella förhållanden — vilket i ärendet gjorts gällande för telegrafverkets del — bör härav betingat undantag från regelns tillämpning kunna göras. De sakkunniga hava av olika närmare angivna skäl föreslagit rätt för Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om undantag från den allmänna regeln. Detta förslag bör enligt min uppfattning godkännas.

Traktamentsersättning vid längre tids vistelse å en och samma plats.

De sakkunniga hava — under hänvisning till att vissa besparingsreglementen innehålla föreskrifter om minskning av resetraktamentet vid längre tids vistelse å en och samma plats — anfört, att jämväl fastställandet av dylika bestämmelser med allmännare giltighet syntes böra, i motsvarighet till vad som vore fallet beträffande tjänstgöringstraktamente, ankomma på Kungl. Maj:t. En bestämmelse i sådant syfte hava de sakkunniga intagit i 17 § 4 mom. i sitt författningsförslag.

Departementschefen har härom anfört följande:

Med hänsyn bland annat till svårigheten att i vissa fall skilja mellan resetraktamente och tjänstgöringstraktamente är det önskvärt, att den föreliggande frågan om traktamentsersättningen vid längre tids vistelse å en och samma plats kan lösas enligt för båda slagen av traktamente gemensamma riktlinjer. För att Kungl. Maj:t skall i fråga om resetraktamente äga meddela här åsyftade bestämmelser för allmännare tillämpning och icke endast för vissa grupper av befattningshavare torde det av de sakkunniga föreslagna bemyndigandet vara erforderligt. Jag tillstyrker därför, att ett dylikt bemyndigande intages i 17 §.

Vissa ytterligare begränsningar i rätten till traktamentsersättning.

De sakkunniga hava föreslagit införande i 18 och 19 §§ av vissa ändringar och tillägg i syfte att åvägabringa likformighet med vad som gäller om tjänstgöringstraktamente enligt 4 § 3 och 4 mom. tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet. Den närmare innebörden av dessa förslag är följande:

Då förrättningsman på grund av gällande bestämmelse erhåller kostnadsfri inkvartering, utgår icke traktamente för natt. Beredes förrättningsman genom vederbörande myndighets försorg inkvartering mot erläggande av viss

ersättning, utgår traktamente för natt med högst ett belopp, motsvarande vad förrättningsmannen sålunda har att erlægga.

Traktamente för natt utgår icke i de fall, då förrättningsman på statens bekostnad innehar sovplats å järnväg eller liggplats å fartyg; dock att vad nu sagts icke skall gälla beträffande natt, under vilken förrättningsman ankommer till eller avreser från förrättnings- eller överliggningsort.

Inträffar under resa eller förrättning uppehåll genom naturhinder eller styrkt sjukdom eller av annan anledning, må traktamentsersättning utgå även för den tid, varunder uppehållet ägt rum, dock högst under 15 dygn. Åtnjunder förrättningsmannen sjukhusvård, som helt eller delvis bekostas av statsmedel, beror det på prövning av vederbörande myndighet, huruvida traktamentsersättningen under tiden för sjukhusvistelsen skall nedsättas eller helt upphöra.

Arméförvaltningen har anfört, att bestämmelsen i 18 § om begränsning av traktamentsersättningen vid beredande av inkvartering borde kompletteras med en föreskrift om skyldighet för förrättningsman att godtaga av vederbörande myndighet anvisad inkvartering.

Tjänstemännens centralorganisation har ifrågasatt meddelande av en uttrycklig föreskrift, att den anvisade inkvarteringen skall fylla rimliga anspråk på lämplighet och anpassning efter vederbörandes reseklass.

Statskontoret har anfört, att vederbörande myndighet ägde i särskilt fall medge undantag från den bestämmelse, enligt vilken tjänstgöringstraktamente vid sjukdom må utgå högst under 15 dygn, samt att enahanda befogenhet borde i 19 § tilläggas myndigheten med avseende å resetraktamente.

Departementschefen anför i detta ämne följande:

Det torde ligga i sakens natur att, om inkvartering beredes genom vederbörande myndighets försorg, förrättningsmannen icke bör kunna erhålla vanlig traktamentsersättning genom att underlåta att begagna sig av inkvarteringen. En uttrycklig föreskrift härom synes därför icke erforderlig. Ej heller synes det lämpligt att i reglementet införa en föreskrift av den obestämda innebörd, som tjänstemännens centralorganisation föreslagit.

I enlighet med vad statskontoret föreslagit bör i 19 § första stycket göras ett tillägg om rätt för vederbörande myndighet att medge undantag från den i författningsrummet upptagna allmänna regeln. Tillägget synes lämpligen kunna gälla samtliga här åsyftade fall och sålunda icke behöva begränsas till att gälla sjukdomsfall.

I övrigt har jag icke något att erinra mot de sakkunnigas förslag i förvarande del.

Vissa arvodesfrågor.

De sakkunniga hava slutligen berört det i vissa fall föreliggande sambandet mellan resetraktamente och arvode för utfört arbete. I fråga härom hava de sakkunniga anfört följande:

I det år 1928 avgivna sakkunnigutlåtandet berördes en tidigare väckt fråga om utbrytande ur resereglementet av sådana grupper av befattningshavare, för vilka traktamentsersättning jämväl kunde anses i viss mån innefatta ersättning för det under förrättningen utförda arbetet. Säsom dylika befattningshavare nämndes i utlåtandet nämndemän, ledamöter i ägodelningsrätt,

gode män vid vissa förrättningar samt ordförande och ledamöter i vissa nämnder. I utlåtandet påvisades, att ersättningsfrågan såvitt angick dessa funktionärer kunde regleras genom särskilda föreskrifter och att hänsyn till nu berörda spörsmål icke behövde tagas vid utformningen av allmänna resereglementet. Denna uppfattning godkändes vid 1929 års riksdag. Därvid framhöll riksdagen, att frågan om fastställandet av särskilda förrättningsarvoden för vissa grupper av förrättningsmän icke borde lämnas åsido, ehuru den icke behövde lösas i samband med behandlingen av allmänna resereglementet.

Det förevarande spörsmålet bragtes i erinran av 1932 års statsrevisorer, varefter 1933 års riksdag (skrivelse nr 247) uttalade sig för en närmare utredning i ämnet.

Vid de sakkunnigas behandling av frågan om begränsning av traktamentsersättningen för del av dag eller natt har förutsatts, att undantag från den föreslagna allmänna regeln i ämnet kan bli påkallat i de fall, då förrättningsmannen icke i sådan egenskap åtnjuter lön eller arvode eller då traktamentsersättning och arvode icke äro helt åtskilda. Av detta och andra skäl har föreslagits, att Kungl. Maj:t skall äga föreskriva dylikt undantag.

Spörsmålen om rätt till arvoden vid allmänna uppdrag liksom frågorna om rätt att överhuvud åtnjuta traktamentsersättning vid dylika uppdrag och om vederbörandes placering i rese- och traktamentsklass torde icke påkalla behandling i nu förevarande sammanhang.

Vad de sakkunniga sålunda anfört har ej föranlett erinran från *departementschefens* sida.

IV. Särskilda frågor berörande resereglementets tillämpning.

Kostnader i samband med inställande av tjänsteresa.

Riksräkenskapsverket har i sitt yttrande över promemorian berört ett fall, då kostnader kunna uppkomma i samband med att en planerad eller beordrad tjänsteresa på grund av mellankommande omständigheter måste inställas eller uppskjutas, nämligen om inställandet eller uppskovet föranleder avbeställning av sovplats. Ämbetsverket har därvid hänvisat till ett av kammarrätten meddelat utslag (årsboken 1935 not. 106), varigenom en förrättningsman förklarats berättigad utfå ersättning för ifrågavarande kostnader. Riksräkenskapsverket har uttalat sig för att den sålunda fastslagna principen bringas till uttryck i resereglementet genom ett stadgande av innehåll, att avgift för avbeställning av plats i sovvagn må ersättas, då skäl därtill finnes vara för handen.

Departementschefen har anfört:

Mot den princip, som kommit till uttryck i det åberopade utslaget, synes icke vara något att erinra. Det torde även i fortsättningen böra ankomma på praxis, i vad mån ifrågavarande eller därmed jämförliga kostnader med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet må kunna gottgöras.

Tjänsteresa i samband med semester eller annan ledighet.

Riksräkenskapsverket har i sitt yttrande föreslagit införande i 16 § rese-reglementet av en föreskrift, att befattningshavare, som under semesterledighet inkallas till tjänstgöring och i anledning därav nödgas företaga resa från och åter till den ort, där han under ledigheten befinner sig, må, i den mån vederbörande myndighet så prövar skäligt, beredas ersättning för resor till och från tjänstgöringsorten. Till stöd härför har ämbetsverket åberopat uttalande i denna angelägenhet i propositionerna nr 190 till 1927 års riksdag och nr 40 till 1929 års riksdag, båda med förslag till allmänt resereglemente. Beträffande det närmare innehållet i förenämnda uttalanden hänvisas till förevarande proposition (sid. 56).

Generaltullstyrelsen har ifrågasatt införande i resereglementet av vissa bestämmelser i ändamål att förebygga, att tjänsteman, som har sig ålagt att utan förordnande i varje särskilt fall företaga tjänsteresor, verkställer sådan resa i omedelbart samband med enskild ledighet, som tillbringats eller är avsedd att tillbringas utom vanliga tjänstgöringsorten, utan att tjänsteresan vid förevarande tidpunkt är ur statsverkets synpunkt ovillkorligen nödvändig. Styrelsen har anført, att den omständigheten, att hinder mot ett dylikt förfarande icke förelåge, kunde få till följd, att tjänstemannen komme att utan trängande skäl förlägga första eller sista tjänstförrättningen under resan till eller i närheten av den plats utom tjänstgöringsorten, där han under ledigheten vistades eller ämnade uppehålla sig. Därigenom finge tjänstemannen sina resekostnader ersatta av statsmedel, utan att statsverkets reseutgifter kunde anses motsvara värdet av tjänsteresan.

Departementschefen har härom yttrat följande:

Viss möjlighet att lämna gottgörelse till tjänsteman, som inkallas till tjänstgöring med avbrytande av semester eller annan ledighet, har anvisats i de av riksräkenskapsverket åberopade uttalandena i propositioner till 1927 och 1929 års riksdagar. Önskemålet att tjänstemännen skola erhålla en mera tryggad rätt till sådan ersättning synes i princip befogat. Det torde emellertid möta betydande svårighet att åstadkomma en allmän reglering, som tillgodoser det ifrågavarande önskemålet utan att giva rum för missbruk. Man torde även böra räkna med att dylika avbrott i ledighet åtminstone under normala förhållanden skola höra till undantagen. Bestämmelser i förevarande ämne borde för övrigt knappast få sin plats i resereglementet utan snarare i de allmänna avlöningsförfattningarna.

Jämväl beträffande den av generaltullstyrelsen berörda frågan möter svårighet att genom allmänna bestämmelser åstadkomma en tillfredsställande reglering. För motverkande av missbruk i det av styrelsen angivna avseendet torde man närmast få lita till övervakning från överordnads sida och revision.

Av nu anförda skäl har jag ansett mig för närvarande icke böra framlägga förslag i dessa ämnen.

Utrikes resor.

Enligt 26 § reserereglementet ankommer det på Kungl. Maj:t att förordna om resekostnads- och traktamentsersättning vid resor i statens ärenden utom rikets gränser.

Riksräkenskapsverket har ifrågasatt, huruvida icke vissa grundläggande föreskrifter, som genomgående återfinnas i Kungl. Maj:ts beslut rörande ersättning för utrikes resor, borde intagas i resereglementet.

Departementschefen har uttalat, att framdeles i samma mån som hittills torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att reglera ersättningarna vid utrikes tjänsteresor. I den mån det kunde finnas önskvärt att meddela allmänna regler i ämnet, torde dock dessa böra få sin plats icke i själva resereglementet utan i tilläggsbestämmelserna eller annan författning vid sidan av reglementet.

V. Ändringarnas ikraftträdande m. m.

De nu förordade ändringarna i allmänna resereglementet föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1942. Före ikraftträdandet erfordras omarbetning av tilläggsbestämmelserna till resereglementet samt olika besparingsreglementen ävensom vissa andra avlöningsföreskrifter, som äga samband med allmänna resereglementets bestämmelser.

I vissa yttranden har uttryckts önskemål, att allmänna resereglementet måtte efter ändringarnas vidtagande utgivas i sin fullständiga lydelse. Det förutsättes skola ankomma på Kungl. Maj:t att för sådant ändamål, efter riksdagens behandling av ärendet, föranstalta om sammanförande av de beslutade ändringarna och tidigare ändringar i nytryck av reglementet.

Utskottets yttrande och hemställan.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att den sedan länge vilande frågan om en allmän revision av resereglementet nu bör upptagas till avgörande och att därvid även böra i reglementet införas sådana ändringar, som kunna anses betingade av rådande krisförhållanden. Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till dylik revision kan utskottet i allt väsentligt tillstyrka.

Kilometerpenningarna föreslås borttagna vid färd med omnibus, men behållna vid färd med taxautomobil. Enligt de sakkunnigas förslag skulle däremot rätten till kilometerpenningar upphävas i sistnämnda fall. I stället skulle vederbörande myndighet ha att tillerkänna förättningsman skälig gottgörelse för brukliga utgifter utöver avgift enligt taxa. På skälighetsprövning borde jämväl ankomma, i vilken mån verifikationer rörande uppgivna extra utgifter skola fordras.

Utskottet har för sin del funnit övervägande skäl tala för de sakkunnigas förslag. Gottgörelse utöver avgiften enligt taxa bör dock, på sätt riksräkenskapsverket framhållit, utgå med högst fem procent på avgiften och endast i den mån de sammanlagda verkliga kostnaderna icke täckas av ersättningen för nämnda avgift. Såsom de sakkunniga uttalat bör frågan om verifikation av kostnaderna få bero på skälighetsprövning. Utskottet förutsätter dock, att kostnaderna i regel skola styrkas, då fråga är om längre resor. Vid den ståndpunkt, som utskottet sålunda intagit, bör jämväl 6 § resereglementet ändras i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag.

Förslaget om höjning av traktamentsbeloppen har betecknats såsom ett av krisläget bestämt provisorium. Utskottet anser i likhet med departementschefen, att en principiell revision av traktamentsskalan varit önskvärd. Med hänsyn till det rådande läget kan emellertid även enligt utskottets mening ett bibehållande tills vidare av den nuvarande klassindelningen och en allenast provisorisk justering av traktamentsbeloppen anses motiverad.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola dagtraktamentena i de tre högre klasserna A—C höjas med 1 krona och i de tre lägre klasserna D—F med 2 kronor. Natraktamentena skola i alla klasser utom den högsta höjas med 1 krona. Kungl. Maj:ts förslag skiljer sig från de sakkunnigas däri, att de sakkunniga icke föreslagit höjning av natraktamentena i någon av de tre högre klasserna. I motionerna I:214 och II:291 föreslås en höjning utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit av dagtraktamentena, i klass C med 2 kronor och i övriga klasser utom den högsta med 1 krona. Beträffande natraktamentena yrkas i motionerna icke annan ändring i Kungl. Maj:ts förslag än att höjningen om 1 krona föreslås skola genomföras i alla klasserna och således även komma den högsta klassen till godo.

För egen del har utskottet funnit sig böra förorda de sakkunnigas förslag. Utskottet föreslår alltså en höjning av dagtraktamentena i överensstämmelse med vad Kungl. Maj:t föreslagit, men att höjningen av natraktamentena om en krona endast skall avse de tre lägre traktamentsklasserna.

Förslaget till ändrade bestämmelser i fråga om traktamente för del av dag eller natt finner utskottet välbetänkt.

I fråga om tjänsteresa i samband med semester eller annan ledighet har generaltullstyrelsen framhållit önskvärdheten av att förebygga, att tjänsteman, som har sig ålagt att utan förordnande i varje särskilt fall företaga tjänsteresor, verkställer sådan resa i omedelbart samband med enskild ledighet, som tillbringats eller är avsedd att tillbringas utom vanliga tjänstgöringsorten, utan att tjänsteresan vid förevarande tidpunkt är ur statsverkets synpunkt ovillkorligen nödvändig.

Utskottet vill för sin del framhålla det angelägna i att dylika missbruk stävjas. Såsom departementschefen emellertid framhållit, möta svårigheter att reglera denna fråga genom allmänna bestämmelser, varför man närmast har att lita till övervakning från överordnades sida och till revision.

Kungl. Maj:ts förslag i ovan ej berörda delar har icke givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 214 och II: 291 antaga härvid såsom bilaga fogade förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Stockholm den 5 maj 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Gränebo, Torsten Ström, Sven Larsson, Heiding, Karl Magnusson, Bäcklund, Björkman, Gustaf Iwar Anderson, Sundberg* och *Holmbäck*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Persson* i Tidaholm, *Andersson* i Södergård, *Aqvist, Staxång, Viklund*, fru *Alvén*, herrar *Pettersson* i Dahl, *Akerström* och *Eriksson* i Frägsta.

Bilaga.

Förslag

till

kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna
resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Härigenom förordnas, *dels* att 8 § 3 mom. allmänna resereglementet den 27 juni 1929 skall upphöra att gälla, *dels ock* att 2 och 4—6 §§, 8 § 1 och 2 mom. samt 10, 15 och 17—19 §§ samma reglemente skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.¹

2 §.

1 mom. Resekostnadsersättning jämlikt detta reglemente utgår i enlighet med vad för nedannämnda färdssätt och reseklasser finnes angivet.

Färdssätt	Klass I	Klass II	Klass III
Järnväg	Avgift för 1 plats i I klass	Avgift för 1 plats i II klass	Avgift för 1 plats i III klass
Fartyg.....	Avgift för enskild hytt med högst 2 liggplatser	Avgift för hyttplats	Avgift för salongsplats
Luftfartyg, spårväg och omnibus	Avgift för 1 plats	Avgift för 1 plats	Avgift för 1 plats
Taxeautomobil	Avgift för 1 person	Avgift för 1 person	Avgift för 1 person
Annan automobil	40 öre per km	40 öre per km	40 öre per km
Hästskjuts	30 öre per km	30 öre per km	30 öre per km
Annat färdssätt än ovan nämmts	20 öre per km	20 öre per km	20 öre per km

Vid resa — — — i sovvagn.

Med fartyg — — — verkligen använts.

Till omnibus — — — persontrafik (s. k. linjetrafik).

Med taxeaomobil avses automobil, som med vederbörligt tillstånd användes i annan yrkesmässig trafik än s. k. linjetrafik. Avgift för taxeaomobil beräknas efter den lägsta fastställda taxa, som för resan kunnat ifrågakomma. Jämte ersättning för avgiften må gottgörelse utgå för andra brukliga utgifter för taxeaomobils begagnande med högst fem procent å avgiften, dock att sådan gottgörelse endast må utgå i den mån ersättningen för avgiften icke täcker de verkliga kostnaderna.

Har förrättningsman — — — hava utgivit.

2 mom. Traktamentsersättning jämlikt detta reglemente utgår i enlighet med någon av nedannämnda traktamentsklasser.

¹ Senaste lydelse av 2 § 1 mom och 8 § 1 mom. se 1933:376 samt av 8 § 2 och 3 mom. och 17 § 2 mom. se 1931:241.

	T r a k t a m e n t s k l a s s e r					
	A	B	C	D	E	F
För dag	17 kronor	15 kronor	13 kronor	12 kronor	10 kronor	8 kronor
För natt....	9 „	8 „	7 „	7 „	6 „	5 „
Tillhoppa för dygn	26 kronor	23 kronor	20 kronor	19 kronor	16 kronor	13 kronor

Dygnet räknas från klockan 0.

Med d a g — — — av dygnet.

4 §.

Resekostnads- och traktamentsersättning — — — icke förelegat.

Förrättningsman är — — — med luftfartyg.

Beträffande resor, som företagas med förrättningsmannen tillhörigt motorfordon, äger Kungl. Maj:t för vissa befattningshavare eller grupper av befattningshavare förordna, att resekostnadsersättning skall efter särskilda av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet fastställda beräkningsgrunder utgå för berörda färdstätt även i fall, då förrättningsmannen icke enligt bestämmelserna i första stycket är berättigad till ersättning för sådant färdstätt. Ersättningen skall beräknas efter vad som kan anses motsvara de verkliga kostnaderna, dock att beräkningsgrunderna, där ej Kungl. Maj:t med hänsyn till särskilda omständigheter finner skäl medgiva undantag, skola så fastställas, att ersättningen må antagas ej komma att överstiga den i 2 § 1 mom. stadgade.

Har förrättningsman — — — mån nedbringas.

5 §.

Resekostnadsersättning utgår — — — 1 kilometer.

Vid färd, som annorledes än med järnväg, fartyg, spårväg eller omnibus äger rum inom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område, må resekostnadsersättning icke utgå, med mindre Kungl. Maj:t eller, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet prövar skäligt medgiva sådan ersättning. Företages med ett och samma fortskaffningsmedel färd mellan ett planlagt område och ort, belägen mer än 1 kilometer utanför samma område, utgår dock ersättning jämväl för den del av färden, som äger rum inom det planlagda området.

6 §.

Resekostnadsersättning utgår icke för längre väg än som verkligen tillryggalagts, där ej enligt gällande taxa avgift erlagts för viss minimiväglängd.

Vid beräkning — — — hel kilometer.

8 §.

1 mom. Hava vid — — — båtar m. m.

Resekostnadsersättning utgår i dylikt fall med vad som verkligen utgivits, däri inbegripet styrkta utgifter för hämtning av resande, beställningspenningar, väntpenningar och sedvanlig gottgörelse åt förare av fortskaffningsmedel, samt förskjutes för samtliga förrättningsmän av främste förrättningsmannen.

2 mom. Om vid gemensam färd användes fortskaffningsmedel, som tillhör eller disponeras av någon av förrättningsmännen, äger denne åtnjuta, förutom resekostnadsersättning för egen resa, jämväl gottgörelse med 5 öre per kilometer för varje medresande förrättningsman.

10 §.

Nödgas förrättningsman vid förrättning företaga särskild resa för erhållande av nattkvarter, äger han därför åtnjuta ersättning enligt bestämmelserna i detta reglemente, dock icke med högre belopp än 15 kronor.

Om eljest — — — dylikt avbrott.

15 §.

Där transportmedel kostnadsfritt tillhandahålles förrättningsmannen, utgår resekostnadsersättning endast i fall, då annat transportmedel än järnväg, fartyg, luftfartyg, spårväg eller omnibus frivilligt tillhandahålles av enskild person eller företag, som varken föranlett förrättningen eller eljest därav beröres.

17 §.

1 mom. Traktamentsersättning må — — — eller tjänstgöring.

2 mom. Traktamentsersättning utgår icke för dag, varav högst 3 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, eller för natt, varav högst 1 timme sålunda tagits i anspråk.

För dag, varav mer än 3 men högst 8 timmar tagits i anspråk för resa eller förrättning, utgår traktamentsersättningen med hälften av det i 2 § 2 mom. upptagna beloppet.

Vid tillämpning av vad i detta moment stadgats skall i dagtid jämväl inräknas nattid, för vilken traktamentsersättning till följd av bestämmelsen i första stycket icke utgår.

3 mom. Kungl. Maj:t äger föreskriva undantag från vad ovan i 1 och 2 mom. är stadgat.

4 mom. Kungl. Maj:t äger förordna om minskning av traktamentsersättningen för de fall, då förrättning föranleder vistelse å en och samma ort utöver viss av Kungl. Maj:t bestämd tid.

18 §.

Då förrättningsman på grund av gällande bestämmelse erhåller kostnadsfri inkvartering, utgår icke traktamente för natt. Beredes förrättningsman genom vederbörande myndighets försorg inkvartering mot erläggande av viss ersättning, utgår traktamente för natt med högst ett belopp, motsvarande vad förrättningsmannen sålunda har att erlagga.

Traktamente för natt utgår icke i de fall, då förrättningsman på statens bekostnad innehar sovplats å järnväg eller liggplats å fartyg; dock att vad nu sagts icke skall gälla beträffande natt, under vilken förrättningsman ankommer till eller avreser från förrättnings- eller överliggningsort.

19 §.

Inträffar under resa eller förrättning uppehåll genom naturhinder eller styrkt sjukdom eller av annan giltig anledning, må traktamentsersättning utgå även för den tid, varunder uppehållet ägt rum, dock högst under 15 dygn, så

framfört icke vederbörande myndighet i särskilt fall annorlunda bestämmer. Åtnjuter förrättningsmannen sjukhusvård, som helt eller delvis bekostas av statsmedel, beror det på prövning av vederbörande myndighet, huruvida traktamentsersättningen under tiden för sjukhusvistelsen skall nedsättas eller helt upphöra.

Förrättningsman, som — — — bostads- eller tjänstgöringsorten.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1942.
